

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อทสฺสน – ความไม่เห็นตามความเป็นจริง”

อทสฺสน อ่านแบบภาษาบาลีว่า อะ – ทัด - สะ - นะ มาจากคำว่า **น** (ไม่) [แปลง น เป็น อ] กับคำว่า **ทสฺสน** (ความเห็น) รวมกันเป็น **อทสฺสน** แปลว่า ความไม่เห็น ในที่นี้มุ่งหมายถึง ความไม่เห็นตามความเป็นจริง แสดงถึงความจริงของอกุศลธรรมประการหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต เกิดกับอกุศลจิตทุกขณะ สะสมสืบต่ออยู่ในจิต คือ อวิชชา หรือ โมหะ ครอบงำจิตตามที่ยังมีอวิชชาอยู่ ก็ยังเป็นเหตุให้ทำกรรมที่ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ทำให้ท่องเที่ยววนเวียนไปในสังสารวัฏฏ์ต่อไป เป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตอย่างยิ่ง ผู้ที่จะดับอกุศลประเภทนี้ได้หมดสิ้น คือ พระอรหันต์

ข้อความในสัมโมหวิโนทนี อรรถกถา พระอภิธรรมปิฎก วิภังคปกรณ์ แสดงความเป็นจริงของ อทสฺสนะ ไว้ดังนี้

“ปัญญา ชื่อว่า ทสฺสนะ (ความเห็น) ก็มี ปัญญาแม้นั้นย่อมเห็นซึ่งอาการแห่งสังจธรรม ๔ (ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และหนทางที่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์) ตามที่กล่าวนั้น แต่อวิชชาเกิดขึ้นแล้ว ย่อมไม่ให้เห็นสังจธรรม ๔ นั้น เพราะฉะนั้น อวิชชา จึงชื่อว่า อทสฺสนะ (ความไม่เห็นตามความเป็นจริง)”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ทุกคำเป็นคำหวังดี เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลเป็นประโยชน์ให้ผู้ฟังผู้ศึกษาได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นกัลยาณมิตรสูงสุด เพราะเหตุว่า ทุกคำจริงของพระองค์ ไม่ได้หวังให้ใครเข้าใจผิดเลยแม้แต่น้อย แต่พระองค์ทรงแสดงธรรมโดยนัยต่างๆ มากมาย หลากหลาย โดยประการทั้งปวง ที่จะให้ผู้ฟังผู้ศึกษาค่อยๆ เข้าใจขึ้น เข้าใจในความเป็นจริงของธรรมตามความเป็นจริง แม้แต่ในเรื่องของอวิชชา ซึ่งเป็นความไม่รู้ พระองค์ทรงใช้พยานะมากมายที่แสดงถึงความจริงของธรรมประเภทนี้ ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่ไม่รู้สิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง เป็นสภาพธรรมที่เศร้าหมอง

เมื่อกล่าวถึงความเศร้าหมองแล้ว ย่อมเป็นความไม่บริสุทธิ์ เป็นความมัวหมอง ได้แก่กิเลสทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งคืออวิชชา เป็นความเศร้าหมองอย่างยิ่งกว่าความเศร้าหมองทั้งหลาย คนที่ยังมีกิเลสอยู่จะกล่าวว่าตนเอง

ไม่มีความเศร้าหมองหรือเป็นผู้ปราศจากความเศร้าหมองไม่ได้ เพราะเหตุว่าบุคคลผู้ที่ไม่มี
ความเศร้าหมองหรือเป็นผู้ที่ปราศจากความเศร้าหมองโดยประการทั้งปวง คือพระอรหันต์
เท่านั้น

กิเลสทั้งหลายทั้งปวงย่อมทำให้จิตเศร้าหมอง ไม่ผ่องใส สำหรับผู้ที่ยังเป็นปุถุชน
ในชีวิตประจำวันในภพนี้ชาตินี้ก็ยังไม่พ้นไปจากกิเลสใดๆ เลย เป็นผู้ถูกกิเลสกลุ้มรุมเกือบจะ
ตลอดเวลา เพราะถ้าความดีไม่เกิด ก็เป็นโอกาสที่กิเลสจะเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ทำให้จิตเป็น
อกุศล แปรเป็นจิต ทำให้จิตเศร้าหมอง ซึ่งไม่เพียงแต่ในชาตินี้เท่านั้นที่มีกิเลสมาก
โดยมีอวิชชา ความไม่รู้ เป็นหัวหน้า เมื่อย้อนกลับไปในอดีตชาติอันยาวนานที่ผ่านมา ก็มี
กิเลสมาก มีความไม่รู้มากเหมือนกัน สะสมสืบต่อจนมาถึงปัจจุบันชาตินี้ ทำให้ไม่รู้ความ
จริงของสิ่งที่กำลังปรากฏทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ ทันทิที่ได้เห็น
ได้ยิน ได้กลิ่น ได้รส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย กัดเคี้ยวขบพอใจ หรือ โกรธ ขัดเคือง ไม่พอใจแล้ว
ซึ่งจะเห็นได้ว่ากิเลสที่สะสมมามีมากเหลือเกิน กำลังจมอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ยังไม่มีเรี่ยวแรง
ที่จะออกจากสังสารวัฏฏ์ไปได้

ขณะที่อกุศลเกิดขึ้น ให้ทราบว่ามี ความไม่รู้ อยู่ขณะนั้น เพราะฉะนั้น ความไม่รู้
จะมีมากแค่ไหน เพราะอกุศลก็มีหลายอย่าง ไม่ใช่มีแต่เฉพาะโลภะ (ความติดข้อง ความ
ยินดีพอใจ) โทสะ (ความโกรธ ความไม่พอใจ) เท่านั้นที่เกิดขึ้น ยังมีอกุศลอีกมาก
ซึ่งขณะนั้นก็มี ความไม่รู้ ด้วย เพราะบางขณะที่แม้โลภะไม่เกิด โทสะไม่เกิด แต่ขณะ
นั้นก็ต้องมี ความไม่รู้ อยู่ด้วย นี่คือความเป็นจริงของธรรมที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง
เพราะเหตุว่าอกุศลจิตทุกประเภท ทั้งที่มีโลภะเป็นมูล ทั้งที่มีโทสะเป็นมูล และทั้งที่
มีโมหะหรืออวิชชาเป็นมูล ทุกขณะมีอวิชชาเกิดร่วมด้วย ไม่ปราศจากอวิชชาเลย
ย่อมไม่เห็นตามความเป็นจริงในขณะที่อกุศลจิตเกิดขึ้น

พระธรรมทั้งหมดที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพื่อความเข้าใจถูก เพื่อเห็นถูกต้องตาม
ความเป็นจริงว่า เป็นธรรม แต่เนื่องจากสะสมความเป็นเรามาอย่างยาวนาน ก็ยังเป็นเราอยู่
เราต้องการสิ่งต่างๆ ก็ยังเป็นเรา แต่ตามความเป็นจริงก็คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมีจริง ๆ ตามเหตุ
ตามปัจจัยซึ่งไม่ใช่เรา พระธรรมทั้งหมดเพื่อให้รู้ความจริง ไม่ว่าจะเป็นขณะไหนก็ตาม ขณะ
เห็นก็จริง แต่ยังไม่รู้ความจริง ขณะกำลังได้ยิน ก็จริง แต่ยังไม่รู้ความจริง ขณะกำลังคิด ก็จริง
แต่ไม่รู้ความจริง อวิชชาเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ เป็น ความไม่รู้ ไม่เห็นความจริง
เป็นสภาพที่หุ้มห่อไว้ทำให้ไม่รู้ความจริง เมื่อไม่รู้ความจริงก็ไม่สามารถที่เข้าใจสภาพธรรม
ที่กำลังมีกำลังปรากฏในขณะนี้ได้ ในชีวิตประจำวันอกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิต เมื่อเป็น

เช่นนี้ อวิชชาจึงเกิดกับขณะจิตมากมายอย่างนับไม่ถ้วน ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จะไม่มีทางเข้าใจเลยว่า มากไปด้วยอวิชชาเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้น พระธรรมทั้งหมดเพื่อให้เข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริง ๆ จนกระทั่งสามารถรู้ได้ว่า เป็นธรรมแต่ละหนึ่งที่เกิดขึ้นแล้วก็ดับไปเท่านั้น

ขณะที่ฟังธรรมแล้วเข้าใจถูกเห็นถูก ขณะนั้นปัญญาค่อย ๆ สะสมอบรมทีละเล็กทีละน้อย ปัญญาขั้นฟังยังไม่สามารถดับอวิชชาได้ แต่ปัญญาจะค่อย ๆ คลายความไม่เข้าใจธรรมตามความเป็นจริงลงได้ โดยที่ไม่มีตัวตนของใครจะสามารถตัดหรือทำลายอวิชชาให้ตกลงไปได้ นอกจากผู้นั้นจะมีโอกาสฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาอันยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา ไม่ประมาทในคำจริงแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ค่อย ๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ซึ่งจะเป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายอวิชชาซึ่งเป็นสภาพธรรมที่ไม่เห็นตามความเป็นจริง ได้ ในที่สุด.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗